

Promise Le

A FOXCONN-FELKELÉS CSENGCSOUBAN¹

A MUNKA ÉS A TÁRSADALMI REPRODUKCIÓ ROBBANÁSVESZÉLYES
ELEGYE KÍNÁBAN. INTERJÚ YIGE DONGGAL.

Promise Li, a Tempest magazin tagjának interjúja Yige Dong kínai feminista kutatóval, aki a csengcsoui Apple iPhone Foxconn gyárban zajló munkásfelkelést és a Kína-szerte zajló felkelések kapcsolatát mutatja be. 2022. októberében olyan felvételek kerültek ki az internetre, amelyeken munkások tömegei gyalogosan menekültek a kínai Csengcsouban található Foxconn gyárból, a világ legnagyobb iPhone-gyártó telephelyéről. Az Apple termelési igényeinek kielégítése érdekében a gyár egy „zárt rendszert” alkalmaz, amely nem engedi, hogy a munkások hazatérjenek, és csak a munkások alapvető szükségleteinek kielégítését biztosítja. Ez a rezsim világjárvány óta újra a figyelem középpontjába állította a kínai munkaügyi politikát. Emellett visszhangot váltott ki a külföldi kínai közösségekben is, bár ez egyelőre kevésbé jelentős, mint a 2022 őszén a Sitong-hídi tüntetőkkel² szolidaritást vállaló globális diaszpóra megmozdulása. A csengcsou-i Foxconn gyár esete a járványintézkedések miatt kitörő felkelések mélyebb megértéshez is támogatást nyújt.

Promise Li: Össze tudná foglalni, hogy mi történt a Foxconn gyárnál, és mi annak általános jelentősége? Van bármilyen kapcsolata a kínai társadalomban mostanában tapasztalt

-
- 1 Az eredeti interjú 2022. december 5-én jelent meg a *Tempest* baloldali kollektíva weboldalán. Li, Promise (2022): The Foxconn uprising in Zhengzhou. <https://www.tempestmag.org/2022/12/the-foxconn-uprising-in-zhengzhou/>
 - 2 A Sitong-hídi tüntetés Peng Lifa aktivista, fizikus nevéhez fűződik, aki 2022. október 13-án a pekingi Sitong hídon helyezett el különböző tiltakozó feliratokat, melyek a szigorú járványkorlátozásokat és a kínai kormányt kritizálták, míg más felirat például sztrájkra hívta a munkásokat. Lifa az interneten is terjesztette kritikáját és javaslatait, de a cenzúra eltüntette a közösségi médiát is bejárt képeket és szövegeket. Lifát a tüntetést követően elfogták és nincs információ arról, mi történt vele azóta – *a ford.*

elégedetlenséggel, megmozdulásokkal, mint például a Si-tong-hídi tüntetéssel?

Yige Dong: 2022. október végén egy Foxconn üzemben, amely a kínai szárazföldi Csengcsou nevű városban található, hirtelen kitört a Covid-19 járvány (a korlátozásoknak köszönhetően a koronavírus szigorúan ellenőrzik, és a tömeges járványok nagyon ritkák ebben a régióban). Ez a Foxconn üzem a legnagyobb a negyvenöt kínai telephely közül, és ez az Apple legnagyobb iPhone-gyártó központja is, több mint 250 000 dolgozóval. A járvány kitöréséig az Apple a csengcsou-i Foxconnra támaszkodott a legújabb iPhone 14 gyártásában a globális ellátási lánc számára. A járvány kitörése után a Foxconn vezetősége ahelyett, hogy megfelelő intézkedéseket hozott volna a betegek ellátására és a megbetegedések terjedésének mérséklésére, arra kényszerítette a dolgozókat, hogy folytassák az iPhone-ok gyártását, ami újabb dolgozók megfertőződéséhez vezetett. Ezután a vezetőség elindított egy „zárt rendszert” azzal a céllal, hogy a munkások ne hagyhassák el a gyár területét, hanem gyártási területekre és munkásszállásokba zárta őket, ahol előre csomagolt, szinte ehetetlen készletekkel látta el dolgozóit, a munkások kínai közösségi médiában közzétett bejegyzései szerint. Eközben a nélkülözhetetlen dolgozók kiesése miatt senki sem végezte el az alapvető takarítást, így felgyűlt a szemét, elfoglalva minden helyet a munkásszállásokban és azokon kívül. Ami még rosszabb, hogy a pozitív tesztet kapott dolgozókat „karantén létesítményekbe” helyezték, megfelelő víz, élelmiszer vagy orvosi ellátás nélkül.

November elején az utolsó csepp a pohárban az a hír volt, hogy egy munkásszállón nyolc dolgozó halt meg koronavírusban. Több ezer munkás pánikolva és kétségbeesve vágott bele a „nagy menekülésbe”, áttörve a Foxconn által felállított útakadályokon, és gyalog indultak haza, mivel a koronavírus által lezárt városban nem járt a tömegközlekedés. A munkások többsége néhány napos gyaloglással haza tudott jutni, mivel a Csengcsout is magába foglaló Honan tartomány megyéiben éltek. Néhány megyei önkormányzat ezután buszokat küldött a munkásokért, de ahelyett, hogy hazavitték volna őket, a helyi karanténlétesítményekben helyezték el őket.

Mivel a Foxconn jelentős számú dolgozót veszített el, óriási nyomás nehezedett rá, hogy teljesítse az iPhone-gyártási célkitűzéseit. És itt

kezdett felszínre kerülni a vállalat és a tartományi önkormányzat közötti szoros kapcsolat. A Foxconn azért döntött úgy, hogy legnagyobb telephelyét Csengcsouban hozza létre, mert 2010-ben a helyi önkormányzat ígéretet tett arra, hogy jelentős adókedvezményeket nyújt, és segít a vállalatnak munkaerőt toborozni. A helyi tisztviselők, akik az egyik legnépesebb és viszonylag alacsony fejlettségi szinttel rendelkező tartományt irányították, a Foxconnban aranytojást tojó tyúkot láttak. És igazuk is lett. Ma a Foxconn termelése adja Csengcsou exportjának 80%-át, és az egész Honan tartomány exportjának több mint 60%-át. Így a „nagy menekülés” után a helyi önkormányzatok első számú prioritásává vált, hogy segítsenek a Foxconn-nak új munkaerőt toborozni. Jelentések szerint minden falu vezetőjét utasították, hogy legalább egy munkást toborozzon – ez szinte olyan volt, mint egy katonai behívó. Nagyon rövid időn belül 10 000 új munkás jelent meg Csengcsouban, akik Honanból és más tartományokból érkeztek, átmenetileg enyhítve a munkaerőhiány okozta nyomást.

Hogy őszinte legyek, nem hiszem, hogy a munkások ilyen típusú, spontán és többnyire félelemből fakadó ellenállása kifejezett politikai szándékot hordozna. A spontán ellenállás a legtermészetesebb és legésszerűbb reakció, amikor az ember élete és egészsége veszélyben forog. Azért gondolom ezt, mert a Foxconn tudatosan szervezi úgy a munkát, hogy a munkások egymástól elszigetelten és elidegenülve dolgozzanak, meggátolva, hogy a szolidaritás bármilyen formáját kialakítsák. Bár biztos, hogy a menekülés során a munkások így vagy úgy együtt dolgoztak azon, hogy kitalálják a menekülési útvonalakat, de ezek az akciók inkább spontánok voltak, és nem fejeztek ki olyan egyértelmű politikai tudatosságot, mint amit például a Sitong-híd esetében láttunk. Ettől függetlenül a munkások kizsákmányolás és visszaélések elleni reakciói önmagukban is mindig fontos alapot jelentettek a munka kínai történetében a lehetséges küzdelmeknek. Egyáltalán nem akarom elvetni a jelentőségét, és szeretném látni, hogy ez a történelmi esemény, amely a jelenlegi kínai, államilag szentesített kapitalizmus számos mélyen gyökerező problémáját leplezte le, hogyan inspirálhatja a jövőbeli aktivizmust.

PL: Elmondaná röviden, hogyan kezdett el foglalkozni a kutatási témájával és módszertannal, és voltak-e olyan korábbi

politikai tapasztalatai (különösen az aktivizmusban), amelyek megalapozták ezt az érdeklődést?

YD: A csengcsou-i Foxconnról szóló tanulmányomat egyáltalán nem terveztem, hanem a véletlen műve volt. Az elmúlt évtizedben a kínai munka- és genderpolitikát tanulmányoztam, és különösen érdekel az ipari termelés és a társadalmi újratermelés politikája közötti kölcsönhatás. Kezdetben azért választottam elsődleges kutatási helyszínnek Csengcsout – egy történelmileg textilgyártással foglalkozó várost –, mert a textilipar az egyik leginkább elnöiesedett termelési ágazat, ahol a termelés és a társadalmi reprodukció közötti ellentmondás a legmarkánsabb. Mindig is érdekelt, hogy feminista módon nyúljak be a munka hagyományos elemzésébe, amely gyakran maszkulin és vak a nemi viszonyokra. Aztán néhány évvel a kutatásom után egy nyáron, amikor Csengcsouban voltam, megtudtam, hogy az egyik textilgyár, amelyet épp tanulmányoztam, a veszteségessége miatt leállt, és a gyár tulajdonosa úgy döntött, hogy a Foxconn-nak adja bérbe a gyártási területet. Ez egy szatellit üzem lett a Foxconn fő telephelyén kívül. Akkor az volt a megérzésem, hogy követnem kell ezt az érdekes változást, hogy megnézzem, mi fog történni ezután. Utólag rájöttem, hogy ez az eset nem véletlenszerű volt, hanem a kínai iparszerkezet, és általában a munkaerő-politika néhány mélyreható átalakulását tükrözte, amikről mindjárt bővebben is beszéllek.

PL: A Covid-lezárásokkal kapcsolatos intézkedéseket Kína-szerte elégedetlenség övezi. Ha a csengcsoui helyzetre adott reakciókat ebbe a tágabb kontextusba helyezjük, Ön szerint ezek a megmozdulások jelentős példái az elégedetlenség kifejezésének?

YD: Általánosságban véve igen. A jelenlegi kegyetlen korlátozó-sokkal szemben az elégedetlenség és harag kifejeződésének minden formája jelentős. Mindezek fontos csatornák a kínai állampolgárok számára, hogy kifejezzék a nemtetszésüket. Az utóbbi években növekvő cenzúra és a szigorodó politikai ellenőrzés miatt szinte nincs hely a társadalmi tiltakozásokra és a kollektív akciókra, amelyek Kínában mindig is nehéz és veszélyes tevékenységek voltak. Ennek ellenére egészen a közelmúltig számos társadalmi csoportnak – a munkásoktól a feministákon át a környezetvédelmi aktivistákig – sikerült sokat elérnie.

Mostanra a járványkorlátozások elleni spontán fellépések és tiltakozások váltak az ellenállás egyetlen működőképes formájává (a Sitong-hídi eset pont azért kavart akkora port, mert szinte anomáliának számított). Egyszerűen túl sok város van túl hosszú ideig lezárás alatt, és még a leghatékonyabb cenzuratechnológia sem képes minden hangot azonnal eltörölni. A legtöbb ilyen panasz és vád olyan állampolgároktól származik, akik éheznek, gazdasági nehézségekkel küzdenek, az elszigeteltség miatti mentális válságban vannak, vagy orvosi szolgáltatásokat tagadnak meg tőlük, ami akár az életükbe is kerülhet. Ezek a problémák önmagukban nem kifejezetten politikaiak, de valójában sokkal jobban rezonálhatnak a többi állampolgárral is. Sőt, éppen azért, mert ezek a témák látszólag nem politikaiak, a rendszer viszonylag jobban tolerálja is őket. Az igazság követelése a társadalmi újratermelés területén, és az alapvető megélhetési jogok követelése azonban nem kevésbé politikai, mint a hagyományos értelemben vett, nyilvánosság terében küzdő aktivizmus. A társadalmi újratermelés válsága sokkal lényegesebb kérdés, amely a különböző társadalmi-politikai rendszereken átívelően nyilvánul meg: éppen ezért megvan a lehetősége, hogy mindenkit bevonjon és mozgósítson.

PL: A kínai munkapolitika szemszögéből mi a jelentősége a csengcsoui Foxconn-gyárnak?

YD: 2010-ben 18 sencseni munkás öngyilkossága sokkolta a világot, ezt követően települt át a Foxconn Kína belsőbb részére, többek között Csengcsouba. Ahogy említettem, ez nem véletlenszerű eset, hanem a kínai iparszerkezet és a munkapolitika néhány jelentős változására világít rá.³

Először is országszerte, a kínai munkaerő drágulásával a tőke (beleértve a Foxconnt is) vagy elmenekült Kínából, vagy a belsőbb területekre települt a munkaerő olcsósítása érdekében. Ennek eredményeképpen Csengcsouban az elektronikai ipar felváltotta a textilipart

3 A következő megfigyelések megtalálhatóak a 2020-as *Spinners or Sitter: Regimes of Social Reproduction and Urban Women's Employment Choices in Urban China* című, az *International Journal of Comparative Sociology* című folyóiratban megjelent cikkemben, valamint a *Critical Sociology*-ban megjelent *The Dilemma of Foxconn Moms: Social Reproduction and the Rise of 'Gig Manufacturing' in China* című tanulmányomban.

és az alacsonyan képzett feldolgozóipari munkások elsődleges foglalkoztatójává vált. Eközben az alacsony színvonalú szolgáltatások az ország legnagyobb alacsonyan képzett munkaerőt foglalkoztató ágazatává váltak a munkaigényes gyártást megelőzve. Saját kutatásaim során azt tapasztaltam, hogy sok volt textilipari munkás az elbocsátásukat követően a szolgáltatási szektorba került, ahol dajkaként dolgoznak, vagy egyéb gondoskodási munkát végeznek.

Másodsor, a tőke belső régiókba való költözése és az ebből következő gyors iparosodás következtében alapvető változások történtek a kínai migráns munkaerővel. Míg a múltban a vendégmunkások többsége elhagyta a jellemzően a belső, mezőgazdasági belső régiókban lévő szülővárosát, és a tengerparti különleges gazdasági övezetekben⁴ dolgozott, ma egyre többen válnak tartományon belüli vendégmunkásokká, akik a közeli, gyorsan iparosodó városokban dolgoznak. Ezért tudtak a munkások a közelmúltbeli „nagy menekülés” során a csengcsou-i Foxconn-gyárból gyalog hazajutni, mivel több mint 90%-uk Honan tartományból származik. Ráadásul az ipari munkaerő rohamosan öregszik, az átlagéletkor 40 év körül van. Más szóval, már nem a „kislányok és kisfiúk” készítik az iPhone-jainkat, hanem a „nénik és bácsik”.

Harmadszor, sokak számára meglepő módon, Kínában az utóbbi időben a munkaerő „formalizálódása” folyik. 2014-ben a központi kormány új törvényt hirdetett ki, amely korlátozza a kölcsönzött munkások foglalkoztatását. Ez a Foxconn esetében bevett gyakorlat volt. Amikor néhány évvel ezelőtt a csengcsoui Foxconn-nál dolgoztam, a legtöbb újonnan felvett munkavállalónak hivatalos szerződést ajánlottak fel társadalombiztosítással, legalábbis papíron. Mégis, a Foxconn dolgozóinak nagy része valójában informális munkaerővé válik: belépnek a gyárba, néhány hónapig ott dolgoznak, majd a főszezon után önként távoznak; a következő évben sokan visszatérnek ugyanabba a gyárba mint újonnan felvettek. Míg a múltban a kínai vendégmunkások általában több évig maradtak ugyanabban a gyárban vagy városban, és évente csak egyszer látogattak haza, addig ma a gyári munka a posztindusztrializált neoliberalis társadalmakban uralkodó „haknigazdaság”

4 SEZ, azaz Special Economic Zones – a ford.

ideiglenes munkájához hasonlít. A hamarosan megjelenő tanulmányomban ezt a jelenséget „haknigyártásnak” nevezem.

Hogyan magyarázzuk meg ezt a rejtélyt? Miért mondanak le a munkavállalók a hivatalos szerződéssel járó juttatásokról, és miért maradnak inkább bizonytalanabb helyzetben? Azt gondolom, hogy ebben a termelés és a társadalmi reprodukció dinamikái is szerepet játszanak.

A termelés helyszínén, azaz az iPhone-gyárban, minden munkás számít arra, hogy túlórázni tud, hogy extra jövedelemhez jusson, mivel a vállalat olyan alacsonyan tartotta az alapbért, hogy az majdnem megegyezik a zengcsoui minimálbérrel (2100 jüan/hó, azaz körülbelül 110 000 forint/hó). A csúcsszezonban (általában a nyári időszakban, az Apple új termékeinek szeptemberi megjelenése előtt) egy dolgozó akár 6000-8000 jüant is kereshet havonta a hosszú túlórák eredményeként. A csúcsszezon után azonban már nem éri meg nekik, hogy csak a rendes műszakokat vállalják.

A társadalmi reprodukció szempontjából nézve (ami ebben az esetben lényegében a munkavállalók vidéki közösségekben élő családjait jelenti) egyre nagyobb igény mutatkozik a munkavállalók gyermekekkel és idősekkel kapcsolatos gondoskodási munkájára. Ez a nemek szerint erősen differenciált igény aránytalanul nagy mértékben érinti a Foxconnban dolgozó anyákat. A gondoskodási munkára fektetett növekvő hangsúly a társadalmi reprodukció gyors áruvá válásának eredménye, beleértve az oktatás, a gyermek- és idősgondozás privatizációját Kínában.

Ezek a tényezők együttesen dilemmát jelentenek a munkavállalók számára: a pénzbeli jövedelem iránti égető szükséglet továbbra is arra készteti a vidéki szülőket, akik a munkaerő jelentős részét teszik ki, hogy a Foxconnhoz jöjjenek dolgozni. A család által jelentett gondoskodási és érzelmi munka viszont visszahúzza a munkásokat, különösen az anyákat a családba. Emiatt végül sok dolgozó szezonális munkává alakítja ezt a munkát.

PL: A marxista társadalmireprodukció-elmélet fontos teoretikai keretet jelent az Ön kutatásaiban. Több szövegében is arról ír, hogy Kína a „társadalmi reprodukció köz- és magánrendszerének” modellje felé halad, amiben a gyermek- és

idősgondozást és más szociális ellátásokat egyre inkább privatizálnak, míg más esetekben, mint például a nyugdíjrendszer, a helyi önkormányzatokra hárítják a felelősséget. Hogyan érdemes értelmezni a csengcsoui Foxconn-gyárban történt visszaéléseket (és a világjárvány idején bekövetkezett nagyobb fejleményeket a kínai munkaerőpiacon) a társadalmi reprodukció szempontjából?

YD: Ahogy fentebb kifejtettem, a társadalmi reprodukció perspektívája kulcsfontosságú a gyári politika megértéséhez. A „társadalmi reprodukció hibrid köz- és magánrendszere”, amelyet a korábbi cikemben említettem, csak a városi lakóhellyel rendelkezők számára működött eddig. A csengcsoui Foxconn esetében csak azok élvezhetik a hivatalos szerződés előnyeit, akiknek van csengcsoui hukoujuk (törvényileg előírt háztartási regisztráció, bővebben lásd a Fordulat 32-ben – a szerk.), amely a munkáltatók hozzájárulását biztosítja az állami egészségügyi és nyugdíjrendszerhez. A többség, akiknek nincs csengcsoui hukoujuk, azonban csak akkor igényelheti ezeket a juttatásokat, ha 15 évig vagy hosszabb ideig ugyanabban a városban dolgoznak – ami sokak számára egyszerűen lehetetlen. Viszont a biztosítási rendszerekbe fizetett egyéni járulékokat minden munkás fizetéséből levonják. Amit tehát havonta megkereshetnek, az még a 2100 jüannál is alacsonyabb – valójában csak 1600 jüan körül van. Alapvetően a társadalmi reprodukciónak ez a hibrid rendszere a migráns munkavállalók érdekei ellen dolgozik a városi Kínában.

Ezen túlmenően egy hallgatóságos cinkosság áll fenn a Foxconn szezonálisan változó bérrendszere és a vidéki Kína társadalmi reprodukciós rendszere között, mivel el van várva, hogy egy nő egyszerre legyen kenyérkereső és családanya. Más szóval, a tőke és a család szükségletei kiegészítik egymást, együttesen létrehozva egy nagy tartalék munkaerő-hadsereget, amely mindig a „megfelelő időben” jelenik meg.

Összességében egyáltalán nem tartom sokkolónak, ami Csengcsouban történt: miután évek óta figyelemmel kísérem a Foxconnt a társadalmi reprodukció szemszögéből, szerintem ez inkább a meglévő problémák legszélsőségesebb formában való megnyilvánulása. Ami ebben a látványos esetben kicsúcsosodik, az nem más, mint a összecsapás tőkének a munkások elidegenített munkája iránti igénye és

azon tendenciája között, hogy a munka költségét minél jobban kiszerveze az ilyen munkaerő fenntartása érdekében. Ugyanilyen fontos, hogy ez az eset leleplezi a tőke és a (kínai állam által támogatott) helyi kormányzatok között régóta fennálló cinkosságot is: a tőke azonnal kidobja a munkásokat, ha az életük mindennapi újratermelésének költségei „túl magasak”; a kormányok pedig a tőke szolgálóleányaként segítenek a Foxconn-nak a munkaerő toborzásában és elosztásában, megkönnyítve a tőke szabad mozgását a társadalomban.

PL: Tekintettel az elnyomó kínai politikai viszonyokra, milyen utakat lát a munkásmozgalom és a szolidaritás számára az országon belül? A független szakszervezeteket nem engedélyezik, és az utóbbi években Kínában a szerveződések nagy része a decentralizáltabb, a közösségi média által támogatott modellek felé mozdult el. Említette, hogy „miközben a lehetséges formalizáció több védelmet és előnyöket biztosíthat a hazai munkavállalók számára, a munkaadók a munkaerő ellenőrzésére is felhasználhatják, ahogy azt a feldolgozóiparban tapasztaltak is mutatják” (Dong 2020: 14). Ilyen körülmények között mik a legjobb módszerek arra, hogy az a gyorsan növekvő informális munkavállalók és a „hagyományosabb” gyári munkások együtt szerveződjenek a társadalmi erő érdekében? Lát-e módot arra, hogy a munkásmozgalmi küzdelmek összekapcsolódjanak a feminista, diák- és környezetvédelmi küzdelmekkel Kínában?

YD: Úgy gondolom, hogy a „haknigyártás” térnyerésével egyre nehezebb a termelés helyén szerveződni. Az egyének gyakran jönnek és mennek, rendkívül nagy a fluktuáció – a munkásszállón velem egy helyiségben lakó öt ember alig beszélt egymással. A munka informálizálódása következtében ez nem csak Kínában, hanem világszerte sok helyen igaz. Ebben a kérdésben azokkal a feministákkal értek egyet, akik a társadalmi reprodukció keretében gondolkoznak. Úgy vélem, a társadalmi újratermelés helyszíne fontosabbá, mint valaha, mivel kulcsfontosságú stratégiai pozíciót foglal el a szerveződésben. A társadalmi reprodukció mindent átfogó fogalmára építve kellene megfogalmazni az akaratunkat, egyetemes jóléti ellátásokat követelve a gyermekgondozástól, az egészségügytől, az idősgondozástól kezdve

a lakhatáshoz és az oktatáshoz való egyetemes jogokon át az ezekben az ágazatokban érvényesülő munkavédelemig. Míg egy 20. századi gyárban az azonos tér és munkafolyamat egyesítette a munkásokat, addig a 21. századi Kínában és azon túl valójában a tisztességes megélhetéshez való feltétlen jog az, aminek a szolidaritásépítés alapjává kellene válnia. És pontosan ezért látok nagy lehetőséget abban, hogy az osztályon, nemen, szexualitáson, környezeti igazságosságon és más területeken alapuló küzdelmek összekapcsolódjanak – mert ezek mind a társadalmi reprodukció politikájának szerves részét képezik.

PL: És mint tudjuk, a Foxconn dolgozóinak küzdelmei nem elszígetelten zajlanak: a globális ellátási lánc kulcsfontosságú részét képezik, és körülményeik közvetlenül kapcsolódnak a Globális Észak rezsimejének, vállalatának és fogyasztóinak érdekeihez. Miközben az USA és Kína közötti imperialista verseny tovább folytatódik, milyen globális jelentősége van a csengcsoui helyzetnek, és hogyan kapcsolódhat más külföldi, különösen az amerikai antikapitalista küzdelmekhez? Milyen szerepet játszhatnak a tengerentúli kínai közösségek és más baloldali mozgalmi szövetségesek?

YD: Sok éve követem a Foxconn politikáját, és ez az eset vált a munkát kutató tudósok és aktivisták kedvenc példájává, hogy leleplezzék a kizsákmányolást és a visszaéléseket a globális értékláncban. Meglepetésemre azonban a 2000 után született amerikai diákjaim közül kevesen tudnak minderről. Tehát az első dolog, amit tennünk kell, hogy továbbra is fáradhatatlanul beszélünk a Foxconn esetéről, hogy minél több munkavállaló és fogyasztó tudatosítsa ezeket a problémákat a Globális Északon. Valójában, amikor a Foxconn esetét használom példaként, hogy tanítsam Marx kizsákmányolás és elidegenedés elméletét, Durkheim öngyilkossági elemzését, valamint Weber racionalizáció és bürokrácia fogalmait, fényt látok a diákjaim szemében. Nagyon meggyőzőnek és átélhetőnek tudják találni a távoli országban dolgozó munkások történeteit.

Úgy gondolom, hogy a csengcsoui Foxconn esete egyszerre rendkívüli és hétköznapi. Rendkívüli, mert ez egy olyan szélsőséges eset, amelyben a tőkefelhalmozás és az emberek társadalmi reprodukciója közötti ellentmondás hatalmas válsághoz vezetett. Egyben hétköznapi

is, mert ez az ellentmondás, és a tőke és az állam közötti cinkosság is a jelenlegi globális kapitalista rendszerünk beépített jellemzői. Miközben a Foxconn folytatja „térbeli kiigazítását” számos létesítmény áthelyezésével Vietnámba, Indiába, Wisconsinba (ez a kihelyezés kudarcba fulladt) és Ohióba, valamint a világ számos más pontjára, az elkövetkező években még sok tragikus történetnek leszünk tanúi, amelyek hasonlítanak a mai Csengcsou és a tíz évvel ezelőtti Sencsen (a sorozatos öngyilkosságok) történetéhez. Pontosán a globális kapitalizmus „globalitása” az, ami mindannyiunkat összeköt.

PL: 2022. november végén egy nagyobb felkelés zajlott a csengcsoui Foxconnban, ami sokakat meglepett. Tudna erről nyilatkozni? Lát összefüggést a Foxconn dolgozóinak ellenállása és a városi lakosság és egyetemisták több városban zajló tiltakozásai között?

YD: Nem sokkal azután, hogy az újonnan felvett munkások megérkeztek Csengcsouba, rájöttek, hogy a valóság sokkal rosszabb ahhoz képest, mint amit ígértek nekik: ahelyett, hogy két hónap munka után a béreken felül 6000 dolláros bónuszt kaptak volna, legalább 2023 márciusáig kell dolgozniuk ahhoz, hogy bónuszt kapjanak. Ráadásul arra kényszerítették őket, hogy a pozitív koronavírus tesztekkel rendelkező munkavállalókkal lakjanak együtt. Hatalmas felháborodásukban ezek az új munkások fellázadtak, amire a válasz rendőri erőszak és könnygázt volt. A magánszemélyek által készített felvételek széles körben beszámoltak a munkások és a rendőrség közötti összecsapásokról. Végül, hogy megelőzze a további zavargásokat, a Foxconn beleegyezett abba, hogy minden újonnan felvett dolgozót 10 000 jüan (kb. 1400 dollár – a szerk.) kártérítésben részesít, és azonnal hazaküldi őket. Az újoncok többsége elfogadta ezt az ajánlatot.

Említettem, hogy nem hiszem, hogy ez a fajta ellenállás sok konkrét politikai szándékot hordozna, de a munkások kizsákmányolás és visszaélések elleni reakciói önmagukban is mindig fontos alapot jelentettek a kínai munkástörténetben a lehetséges harcok számára. Úgy vélem, állításom még mindig igaz. Szeretném ezt egy kicsit részletesebben kifejteni.

Mint láttuk, a felkelésben részt vevő legtöbb munkás beleegyezett, hogy elhagyja a Foxconnt, amint kifizetik őket. Tehát egyrészt amit

a munkások követeltek és amit a diákok és a városi polgárok követeltek, az nem ugyanaz. Az utóbbiaknak nyilvánvalóan egyértelműbb, de nem feltétlenül homogénebb politikai programjuk volt, a szigorú járványzár megszüntetésétől a Kínai Kommunista Párt (KKP) rendszerének megszüntetéséig terjedő követelésekkel. Továbbá, ahogy korábban említettem, a munkások közötti szolidaritás és a szerveződés egyik legnagyobb akadálya a Foxconn ügyes kontrolláló taktikája. A Foxconn általában elszigeteli egymástól a munkásokat, egymás ellen uszítja őket, és szándékosan magas fluktuációt tart fenn, hogy ellehetetlenítse a munkások önszerveződését. Ezúttal a 10 000 jüan felajánlása elég hatékonyan működött a munkások szétosztatásában közvetlenül a felkelés után. Mindezekben a kormány természetesen cinkostárs.

Ismélem, nem tagadom a munkavállalók gazdasági előnyökre és jobb megélhetésre irányuló követeléseinek jogosságát és fontosságát. Épp ellenkezőleg, történelmileg ezek a követelések bizonyultak a leghatásosabb platformnak a munkásság szervezéséhez: maga a KKP is ilyen irányban szervezte a munkásokat a 20. század korábbi évtizedeiben. Ironikus módon a KKP „ökonimizmussal” vádolta azokat a munkásokat, akik ugyanezt a célt követték az 1950-es években és a kulturális forradalom idején. Mindez csak azt mutatja, hogy a munkások számára nagy politikai potenciál rejlik abban, hogy küzdelmeikben az anyagi körülményekre és tágabb értelemben a társadalmi reprodukcióval kapcsolatos problémákra összpontosítsanak.

Másrészt tagadhatatlan, hogy ezúttal a Foxconn dolgozóinak harciassága és bátorsága inspirálta a tiltakozások és tüntetések más formáit, amelyek egyértelműbb politikai követeléseket tartalmaznak. Egy olyan országnak, amely az elmúlt évtizedben egyre szigorodó politikai ellenőrzés alatt állt, egy olyan rendszernek, amely szinte kiirtotta a másként gondolkodást és az ellenállás minden formáját, és amely kíméletlenül leverte a 2019-es hongkongi kiadatásellenes tüntetést, minden bizonnyal félreérthetetlen jelzést küld a fiatal vendégmunkások tömeges felkelése az ipari termelés központjában: ahol elnyomás van, ott ellenállás is van, és nem mindent lehet csak úgy vasmarokkal elfojtani.

Az elmúlt hetekben azt vettem észre, hogy az események gyors változásával a munkások zavargása iránti kezdeti izgalom kezd elhalványulni. A figyelem újra az utcákra és a nagyvárosok egyetemi

kampuszaira, valamint az ezeken a láthatóbb helyeken élő emberek beszámolóira összpontosult. Ezek abszolút fontosak is. Azonban a munkások dühe és tetteik, amelyek rámutatnak a Kínai Kommunista Párt természetére, vagyis a társadalmi szövetnek az államilag támogatott tőkefelhalmozás általi kegyetlen széttépésére, továbbra is a figyelmünk középpontjában kell, hogy maradjanak.

Fordította: Buka Virág

A szöveget az eredetivel egybevetette: Nagy Klára

HIVATKOZOTT IRODALOM

- Dong, Yige (2020): Spinners or Sitters? Regimes of Social Reproduction and Urban Chinese Workers' Employment Choices. *International Journal of Comparative Sociology*, 61(1), 1-17. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0020715220946074>
- Dong, Yige (2022): The Dilemma of Foxconn Moms: Social Reproduction and the Rise of 'Gig Manufacturing' in China. *Critical Sociology*, 49(7-8), 1231-1249. <https://doi.org/10.1177/08969205221140927>